

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tadeusz Domińczyk

SSA Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie ze skargi pozwanego o wznowienie postępowania, zakończonego
prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 3 listopada
1998 r., w sprawie z powództwa Zakonu [...]
przeciwko Zakładom Górniczo-Hutniczym "B." w B.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 stycznia 2004 r.,
zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 września 2003 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2001 r. Sąd Najwyższy, powołując się na art. 393 k.p.c. w związku z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554), odmówił przyjęcia do rozpoznania kasacji pozwanego Zakładów Górniczo – Hutniczych „B.” w B. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 3 listopada 1998 r.

W dniu 30 lipca 2003 r. strona pozwana, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 12/03 (ogłoszony w dniu 27 czerwca 2003 r. w Dzienniku Ustaw Nr 109, poz. 1036) wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego wskazanym wyżej postanowieniem Sądu Najwyższego, uchylenie tego postanowienia i rozpoznanie kasacji.

Powyższym wyrokiem Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 5 ust. ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554) w związku z art. 393 § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 lipca 2000 r. – w zakresie, w jakim nie przewiduje regulacji przejściowej dotyczącej przyjęcia do rozpoznania kasacji, złożonych przed dniem 1 lipca 2000 r., jest niezgodny z art. 2 Konstytucji RP.

W dniu 17 września 2003 r. postanowieniem Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę pozwanego o wznowienie postępowania.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że skargę o wznowienie postępowania można wnieść jedynie od prawomocnego wyroku, zaś wskazana podstawa prawna tj. art. 401¹ k.p.c. przez skarżącego odnosi się do postanowienia Sądu Najwyższego.

Na to postanowienie Sądu Apelacyjnego pozwany w dniu 1 października 2003 r. wniósł zażalenie do Sądu Najwyższego.

W uzasadnieniu wskazał, że w niniejszej sprawie błędne niekonstytucyjne postanowienie Sądu Najwyższego o odmowie rozpoznania kasacji spowodowało prawomocność wyroku Sądu Apelacyjnego. Zatem do uprawomocnienia tego wyroku doszło w wyniku naruszenia Konstytucji przy wydawaniu postanowienia o odmowie przyjęcia kasacji do rozpoznania. Zdaniem skarżącego nie może zyskać ochrony prawnej orzeczenie, którego prawomocność jest następstwem łamania Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 399 k.p.c., wznowienia postępowania można żądać w wypadku jego zakończenia prawomocnym wyrokiem (w postępowaniu nieprocesowym - na podstawie art. 524 k.p.c. - także zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy). Podobnie kształtuje się hipoteza art. 401¹ § 1 k.p.c., bowiem objęte są nią jedynie wyroki. Stosownie do tego przepisu, można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego został wydany wyrok. Nie każde więc orzeczenie kończące postępowanie w sprawie cywilnej może być podstawą wznowienia, a jedynie takie, które rozstrzyga sprawę co do istoty. W procesie dopuszczalność skargi o wznowienie postępowania tylko i wyłącznie w razie zakończenia go wyrokiem stanowi charakterystyczną cechę instytucji wznowienia postępowania. Oznacza to, że na gruncie przepisów kodeksu postępowania cywilnego skarga o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego o odmowie przyjęcia kasacji nie jest dopuszczalna i jako taka na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. podlega odrzuceniu.

Powstaje jednak kwestia relacji, w jakiej pozostają ze sobą przepisy art. 190 ust 4 Konstytucji i art. 401¹ § 1 k.p.c. W myśl bowiem art. 190 ust 4 Konstytucji, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie

określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Zawarta w tym przepisie regulacja ma więc charakter ogólny i odsyła do szczegółowych rozwiązań w poszczególnych procedurach. Z tego właśnie względu uchwalenie i wejście w życie przepisów Konstytucji pociągnęło za sobą konieczność odpowiedniego znowelizowania kodeksu postępowania cywilnego, co nastąpiło przez wprowadzenie do niego art. 401¹ (art. 83 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz.U. Nr 102, poz. 643 ze zm.). Przepis ten stanowi dopełnienie konstytucyjnej możliwości wznowienia postępowania cywilnego w razie uprzedniego rozstrzygnięcia sprawy na podstawie aktu normatywnego, co do którego Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą. Ustawodawca „zwykły” na podstawie wyraźnego i jednoznacznego postanowienia konstytucyjnego ukształtował w omawianym zakresie wznowieniową procedurę sądową w ten sposób, że w procesie dopuścił możliwość wniesienia skargi jedynie w sprawach, w których postępowanie zostało zakończone prawomocnym wyrokiem (a także i nakazem zapłaty – art. 353² k.p.c.), a zatem orzeczeniem rozstrzygającym spór merytorycznie. Tym samym wyłączona została możliwość wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem, mającym postać postanowienia. Podkreślić trzeba, że ustawodawca konstytucyjny zrezygnował z precyzyjnego określenia w Konstytucji zakresu przedmiotowego skargi o wznowienie postępowania sądowego, stąd też ustawodawca zwykły mógł samodzielnie ukształtować zakres dopuszczalności postępowania wznowieniowego. Jeżeli więc nie istnieje sprzeczność między treścią normy konstytucyjnej i ustawowej, to tym samym nie wchodzi też w rachubę bezpośrednie zastosowanie przez Sąd Najwyższy art. 190 ust 4 Konstytucji (por. także takie samo stanowisko zajęte w postanowieniu S.N. z 6 maja 2003 r. I Co 7/03, OSN C 2004, nr 1, poz. 14).

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy orzekł, na podstawie art. 393

¹⁸ § 2 k.p.c. jak w sentencji.